

Ömrünü Müziğe Adanmış Bir Aydın: Ali Rıza Avni Tınaz

Özgen KÜÇÜKGÖKÇE¹

Özet

Ali Rıza Avni Tınaz, Türk Müziğinde önemli yere sahip müzik aydınlarından biridir. Onu farklı kılan hususlardan biri müzik tarihine ilgisidir. Bu ilgi, Tınaz'ın arşivcilik özelliğinin temelini oluşturmaktadır. Tınaz, arşivcilik özelliğinin beraberinde getirdiği radyo programcılığı, gazete ve dergi yazarlığı-yöneticiliği, besteciliği ve hocalığı ile Türk müziği sahasında önemli bir yere sahiptir. Makalemiz kapsamında Tınaz, tüm yönleriyle tanıtılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ali Rıza Avni Tınaz, Türk Müziği, Yeni Asır Gazetesi, Mûsikî Mecmuası, Türk Müziği Arşivi

An Intellectual who committed His Life to Music: Ali Rıza Avni Tınaz

Abstract

Ali Rıza Avni Tınaz is an important intellectual of Turkish music. One of the matters that set him apart is his interest about music history. This interest builds the base of his archivist identity. Tınaz has an important place in the Turkish music area because of his radio programmes, articles in newspapers and journals, compositions and his profession as a teacher which are parallel to his archivist identity. Within the scope of this article, we tried to introduce Tınaz with his all features.

Keywords: Ali Rıza Avni Tınaz, Turkish Music, Yeni Asır Newspaper, Mûsikî Mecmuası, Turkish Music Archive

¹ Ege Üniversitesi Devlet Türk Müsîkî Konservatuarı, İzmir-TÜRKİYE
E-posta: ozgen.kucukgokce@ege.edu.tr

Giriş

Ali Rıza Avni Tınaz, Türk Sanat Müziği'ni tüm yurttaki geniş kitlelere ulaştırarak radyo yayınları ile özdeşleşmiş, yaptığı programlarla hafızalarda yer etmiş ve 20. yüzyılın ikinci yarısında bu sahada en beğenilen ve en sevilen isimlerden biri haline gelmiştir. Uzun yıllar boyunca, İzmir kentinin simgelerinden biri olan Yeni Asır Gazetesi'nde yayınlanan düzenli yazıları Türk Sanat Müziği ilgilileri tarafından takip edilmiş, Tınaz, çevrenin saygın kişilerinden biri olarak sivrilmiştir.

Diğer taraftan Tınaz, çeşitli dergilerde yazılar yayınlamış, farklı makamlarda eserler bestelemiştir. Yukarıda değindiğimiz popülaritenin yanında, Tınaz bu yönü ile daha küçük bir çevre tarafından tanınmıştır. Oysa gerek radyo programları, gerekse gazete yazılarında okura ulaşmanın gerektirdiği üslup içinde bile Tınaz'ın sözünü ettiğimiz yönünün saklı olduğuna inanmamızı sağlayan ipuçları mevcuttur.

Amacımız, bir makale sınırı içinde Ali Rıza Avni Tınaz'ın tüm yönlerine dikkat çekebilmektir. Bu sebeple makalemizde öncelikle Tınaz'ın hayatı kısaca anlatılmış, ardından Tınaz'ın haklı ününün sebepleri ve nispeten daha az bilinen yönleri göz önüne serilmeye çalışılmıştır.

Hayatı

1931 yılında İzmir'de doğmuştur. Tam adı Ali Rıza Avni Tınaz'dır. Tınaz soyadını çokça kullanmamıştır. Babası Hüseyin Avni Tınaz'dır. Kurtuluş savaşı sırasında İzmir'e ilk giren süvari teğmeni Hüseyin Avni Bey'e Afyon Tınaz Tepe'deki başarısı sebebiyle Tınaz soyadı verilmiştir. Arşivindeki bazı belgelerde Tınaz soyadını kullandığı görülmektedir. Annesinin adı Şefika'dır. Tınaz 1935 yılında ailesiyle birlikte Ankara'ya taşınmış, ilk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamlamıştır. Daha sonra yeniden İzmir'e yerleşen Tınaz, İzmir Yüksek Ticaret ve Ekonomi okulunu bitirmiştir. 1957 yılında tanıştığı Ayfer hanımla evlenmiştir. Nuran ve Erol adında iki çocuğu vardır. Çalışma hayatına Salihli'de bulunan Demirköprü Barajı'nda başlamıştır. Daha sonra TCDD 3. İşletme Müdürlüğü Sosyal İşler ve Basın Bürosu Şefliği Lokal Müdürlüğü görevinde bulunmuştur. 1964 yılında İzmir Radyosu'nda göreve başlayan Tınaz, Türk Müziği Yayınları Müdürlüğü, TRT Genel Müdürlüğü Türk Sanat Müziği Repertuar ve Denetim Kurulu Üyeliği ve de Yayın Şefliği'ni yürütmüştür. 1981 yılında TRT'den emekli olmuştur. 1984 yılından vefat ettiği 1995 yılına kadar ise Ege Üniversitesi Devlet Türk Müsıkisi Konservatuvarı'nda öğretim görevlisi olarak çalışmıştır.

Müzik çalışmalarına Saip Egüz'den nota ve solfej dersleri olarak başlamıştır. Daha sonra Ankara Mûsıkî Cemiyeti'ne girmiş, burada Hayri Yenigün, Fehmi Tokay, Nuri Halil Poyraz gibi ustalardan yararlanmıştır. Refik Fersan, Münir Nurettin Selçuk, Yesâri Âsım Arsoy ve Reşat Aysu gibi pek çok kıymetli üstatla çalışmıştır.²

Radyo Programları

Makalemizin bu kısmında, öncelikle Tınaz'ın en dikkat çeken özelliği, radyo programcılığı ele alınmıştır. Tınaz, İzmir Radyosu'nda 1961 yılında başlayan radyo programları ile Türk müziği dinleyicisine büyük bir hizmet sunmuştur. “Ses ve Saz Dünyamızdan”, “Müzik Dünyamızdan Portreler”, “Bir Bestecimiz Var” ve “Yaşayan Bestecilerimiz” bizzat yapımcılığını üstlendiği programlardır. Tam 37 yıl devam eden “Ses ve Saz Dünyamızdan” programının sürekliliği ile Guinness rekorlar kitabına (ilk Türk olarak) geçmesi, Tınaz'ın bu konudaki başarısını kanıtlar niteliktedir.

Radyo programlarının içeriğini ele aldığımızda, bu programların bazılarının adlarından da anlaşılacağı gibi, genel olarak bestecilerin konu edildiği görülmektedir. Programlarda konu edilen bestecinin hayatından kesitler sunulmuştur. Bu sunumlar, kimi zaman Tınaz'ın sesinden, kimi zaman hayatta olmayan bestecilerin ses kayıtlarından, yaşayan besteciler söz konusu ise bestecilerin bizzat kendisi konuk edilerek gerçekleştirilmiştir.

Geniş arşivinden seçtiği hayatta olmayan bestecilerin kendi seslerinden eserlerinin icrasına yer vermeyi ihmal etmemiştir. Tınaz, aynı zamanda stüdyoda saz eserleri de dâhil olmak üzere ses ve saz icrasının önemini vurgular derecede canlı icra için konuk sanatçılara yer vermiştir. Bazı programlarındaki konuları yazma ihtiyacı hissederek dergilerde kendisine ayrılan bölümlerde “Ses ve Saz Dünyamızdan” başlığı ile günün konusunu işleyen yazılar yazdığı da görülmektedir. “Mûsıkî ve Nota” adlı derginin 1983 yılı Eylül, Ekim, Kasım aylarında yayınlanan 9, 10 ve 11. sayılarında, “Ahmed Rasim ve TBMM”, “Makber ve Bestecisi”, “Zeki Müren” başlıklı yazıları bunlardan bazılarıdır.

Gazete Yazıları

Radyo programlarının dışında, Tınaz'ı geniş kitlelerle buluşturan ikinci önemli araç gazete yazılarıdır. Tınaz'ın 1948-1988 yılları arasında gazete ve müzik dergilerinde yaklaşık 180 bilimsel yazısı yayınlanmıştır.³

² Yılmaz Öztuna, Büyük Türk Müsıkîsi Ansiklopedisi, C. 2, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1990, s. 393

³ Işın Başoğlu, Ali Rıza Avni, Ege Üniversitesi D.T.M. Konservatuvarı Basılmamış Lisans Tezi, İzmir, 1996, s. 6.

Tınaz, 1955 yılından 1970 yılı sonuna kadar Yeni Asır Gazetesi'nde müzik köşesini hazırlamış ve yönetmiştir. Bu köşede kendi yazılarının yanı sıra “İzmir Radyosunda Bu Hafta” adı ile haftalık radyo müzik program akışına, konser haberleri, içerikleri ve eleştirilere yer vermiştir. Kimi haftalarda ise amatör ses icracılarını tanıtmayı ihmal etmemiştir. “Bestecilerimiz” adı ile yazdığı bölümde, besteciye tanıtmış, o bestecinin bir eserinin notasını da yazısına eklemiştir. Kendi yazılarında, mûsikî ile ilgili hemen her konuda yazmaya özen göstermiştir. Genel olarak: besteciler, makamlar, mûsikî terimleri, çalgılar konularında yazmıştır. “Bilgi Dağarcığı” adı ile yazdığı kısımda şu başlıklar dikkat çekicidir: “Türk ve Batı Müziği Sesleri Arasındaki Farklar”, “Türk Müziğinde Ses Sistemi”, “Basit Makamlarımız ve Donanım İşaretleri”, “Mûsikî Kelimesine Dair...”. Tınaz, gazetede kendisine ayrılan bölümde kimi zaman bir makamı açıklayarak o makamda etüt vermiştir. Kimi zaman ise küçük notlar şeklinde önemli bilgiler aktarmıştır. Örneğin: Ambitus cetvelini tanıtmıştır. Türk ve batı müziğinde kullanılan başlıca çalgılarla, insan seslerinin ses sahasını gösteren bir cetvel olduğunu belirtmiştir. Ayrıca kullanımı hakkında da ayrıntılı bilgi vermiştir.

Türk müziğine verdiği büyük değeri her cümlesinde vurgulayan Tınaz, klasik eser ve icrası konusuna da değinmiş ve konuyla ilgili görüşlerini yazılarında belirtmiştir. 11 Mart 1965 tarihli Yeni Asır Gazetesi'ndeki “Klâsik Eser” başlıklı yazısında, klasik eser sözünün anlamını şöyle açıklamıştır: *“Klasik eser sözü, san'at değerini her devirde muhafaza edebilen eserler için kullanılan bir deyimdir. Bütün klasik san'at eserlerinin genel bir tarifini yapmak oldukça zordur. Bir eserin klasik vasfını taşıması ise muhakkak maziye ait olmasını icab ettirmez. Musikimizde klasik eser denilince san'at değerini asırlarca muhafaza ederek zamanımıza kadar gelmiş örnek vasıftaki eser anlaşılır. Mesela Buhurî-zâde Mustafa İtrî Efendi'nin Nevâ Kâr'ı”*.⁴

Gazete yazılarının bir bölümünü Türk müziği bestecilerine ayıran Tınaz, bestecilerin hayatı ve besteciliği hakkında önemli bilgileri aktarmıştır. Bilgi verdiği her bestecinin birer eserinin notasını da yayınlarak, eserlerin günümüze kadar doğru bir şekilde gelmesi konusunda önemli bir hizmet sunmuştur. Yeni Asır Gazetesi'nin ulaşabildiğimiz tarihli baskılarında, yer verdiğini tespit ettiğimiz besteciler şunlardır: İtrî, Hacı Sadullâh Ağa, Dede Efendi, Muzaffer İlkar, Sâdi Işılay, Selahattin Pınar, Münir Nurettin Selçuk, Neveser Kökdeş, Hüseyin Saadetin Arel, Muhlis Sabahattin Ezgi, Mehmet Rauf Yekta, Musa Süreyya Bey, Rahmi Bey, Hâfız Post, Mesut Cemil Tel, Kaptanzâde Ali Rıza Bey, Lemi Atlı, Cevdet Çağla, Arif Sami Toker, Zeki

⁴ Ali Rıza Avni Tınaz, “Klâsik Eser”, Yeni Asır Gazetesi, İzmir, 1965, s.4.

Arif Ataergin, Mildanzâde Niyâzi Ayomak, İshak Varan, Lâika Karabey, Nuri Halil Poyraz, Suphi Ziya Özbekkan, Vecdi Seyhun, Şerif Muhiddin Targan, Osman Nihat Akın, Cinuçen Tanrıkorur, İsmail Baha Süreلسan, Reşat Aysu, Ekrem Güyer, Cüneyt Orhon, Süleyman Erguner, Akın Özkan. Ayrıca Tınaz, Türk müziğinde besteci ve icracı olarak adları anılan Ermeni, Yahudi ve Rum asıllı kişilerin bulunduğunu da belirtmiş ve bu sanatçıların isimlerini gazete yazısında liste halinde sunmuştur. Hatta bir ayrıntıya da dikkat çekerek, bu kişilerden en eskisinin 1642, en yenisinin ise 1904 doğumlu olduğunu vurgulamış, böylece 327 yıl içinde Türk müziğine hizmet etmiş belli başlı yabancı besteci ve yorumcular hakkında bilgi vermiştir.

Dergi Yazıları

Ali Rıza Avni Tınaz'ın gazete yazılarına neredeyse paralel doğrultuda sürdürdüğü dergi yazıları da Türk müziği açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu yazıların büyük bir kısmı; mûsikî ilmi, besteciler, çalgılar, dini müzik ve türleri, hayat ve müzik münasebeti konuları hakkındadır. Bu yazılar arasında anı ve tenkit yazıları da bulunmaktadır. Yazılarının yayımlandığı dergiler: “Mûsikî Mecmuası”, “Mûsikî ve Nota” ve “Mızrap” dergileridir. Tınaz'ın, ulaşabildiğimiz kadarıyla, Mûsikî Mecmuası'nda 14, Mûsikî ve Not Dergisi'nde 15, Mızrap Dergisi'nde 5 ve Ege Üniversitesi Devlet Türk Mûsikîsi Konservatuarı Dergisi'nde 3 adet yazısı bulunmaktadır.

Söz konusu yazıların odağında yine bestecilerin yer aldığını belirtmek gerekir. Bu besteciler arasında şu isimler yer almıştır: Şeyh Mehmet Nurettin Efendi, Şeyh Cemâl Efendi, Kemalzâde Ali Efendi, Hatip Zakiri Hasan Efendi, İtrî, Zaharya (Mir Cemil), Üdi Şekib Bey, Dr. Ş ükrü Ş enozan, İzzettin Hümâi Elçioğlu, Hüseyin Saadettin Arel, Şevki Bey, Rakım Elkutlu, Dede Efendi, Saadettin Kaynak, Selâhaddin Pınar, Hacı Ârif Bey, Ahmed Rasim, Münir Nurettin Selçuk, Suphi Ziya Özbekkan, Yesâri Âsım Arsoy, Avni Anıl.

Tınaz, yukarıdaki bestecilerin bazıları ile ilgili radyo programlarından alıntılar, röportajlar, bazıları hakkında bir anı ya da ufak bir anekdot, bazıları hakkında ise, müzik tarihinde karanlık bir noktayı aydınlatacak önemli bilgiler vermiştir. Örneğin; “Makber” ve bestecisi üzerine yazdığı bir yazıda, “Makber” plağının ilk doldurulduğu 1927 yılına ait kataloğun yedinci sayfasını vermiştir. O yıllarda plak dolduranların üç gruba ayrıldığını ve bunların; Hâfızlar, Dâr'ül Elhan Topluluğu ve Münir Nurettin Selçuk olduğunu vurgulamıştır. Bunların yanı sıra “Makber”in bestecisi ile ilgili kuşkulara da şu bilgileri vererek açıklık getirmiştir:

*“Her yer karanlık pür-nûr o mevki
Magrip mi yarab makber mi nedir?”*

Bu mısralarla başlayan 84 kuplelik şiir Abdülhak Hamit Tarhan'ın 1876'da yayınlanan Endülüs Fethi- Tarık isimli kitabında yer almaktadır. Şairin Beyrut'ta ölen eşi Fatma için yazıp yayınladığı “Makber” isimli kitabındaki şiirle, bestelenen makber'in hiçbir ilgisi yoktur. Makber, Tarık bin Zeyyad'ın İspanya fethinde bir arap askerine aşık olan Lüsi'nin sevgilisi uğruna onun mezarı başında intihar etmeden önce söylediği yanık bir şarkıdır. Abdülhak Hamit burada ıstırapı, aşk uğruna ölümü, ölümün sesini canlandırmaya çalışmıştır. 84 mısralık bu haykırış, “aç koynunu aç kopsun kıyamet” diye sona erer. Bu, Lüsi'nin intihar etmeden önceki son sözüdür. Bursalı Mehmet Baha Pars Makber'i kimin için besteledi? Bu bilinmiyor ama yakınları bize ‘O eserlerinin çoğunu Emir Sultan mezarlığında bestelemiştir’ demişlerdi.”⁵

Tınaz, dergi yazılarında, gizli kalmış ancak varlığından haberdar olduğu eserleri de ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu eserlerin bestecileri hakkında bilgi vererek, tam güftelerini ve kimi zaman ulaşabildiği notalarını da yazılarına eklemiştir. Örneğin; Şeyh Mehmet Nurettin Efendi, Şâir Tokadi zâde Şekip Bey'in

*“Esselâm ey azamet perveri lâhut mesir
Haknûmâârif-i esrarı ledün hazret-i pir
Cezbi enzar ediyor cephe-i rahşanında
Daima şaşaaî feyz-i hüdavend-i kadir”*

dizeleri ile başlayan kasidesini Râst makamında bestelediğini tespit etmiş ancak notası bulunamadığından kaybolup gittiğini vurgulamıştır. Yine Şeyh Mehmet Efendi'nin güftesi de kendisine ait olan Evç makamında Devr-i Kebîrusülünde bir bestesinden de söz etmiştir. Eserin güftesi şöyledir:

*“Neşvemendi feyzolan uşşaka bir meyhaneyim
Meclisi Rindânı Hakta devreden peymâneyim
Her gören ahvâlimi mecnun kıyas eyler fakat
Akli kül edbâbını derk eyleyen divâneyim”⁶*

Binbir güçlkle ulaşabildiğini belirttiği bir başka bestekâr Şeyh Cemal Efendi'nin, Acemaşîrân, Ferahnâk, Evcârâ, Neveser, Sûzidil, Hicâz ve Uşşak makamındaki saz eserlerinin notalarını da arşivine eklemiştir. Ayrıca, tek

⁵ Ali Rıza Avni Tınaz, “Makber ve Bestecisi”, Mûsikî ve Nota Dergisi, S. 10, Ekim 1983, s. 14.

⁶ Ali Rıza Avni Tınaz, “Gizli Kalmış Kıymetler”, Mûsikî Mecmuası, S. 182-183, Nisan-Mayıs 1963, s. 38.

güfteli bir eserine de ulaşabildiğini belirterek, Nihâvend makamında ve Sengin Semâusûlünde olan bu eserin güftesini de yazısında vermiştir. Sözünü ettiğimiz aşağıdaki güftenin 1334 yılında şair Ali Rıza Ganiç tarafından yazılmış olduğunu ve aynı şiirin 1337 yılında Kastamonu’da nahiye müdürü Sabri Bey tarafından da Karcığar makamı, Curcuna usûlünde bestelendiği bilgisini yazısında ifade etmiştir.

*“Pür girye olan didemi ağılattı nigâhın
Çoktan beridir bâzicesiyim bâht-ı siyâhın
Affet güzelim varsa suçum şânına düştüm
Kurbanıyım amma bilemem hangi günâhın”*⁷

Yine Mûsikî Mecmuası’nda “Gizli Kalmış Kıymetler” yazısında, Kemâlzâde Ali Efendi’yi tanıtmış ve Acem makamında, Hafîfusûlündeki, güftesi Hayali Mehmet Çelebi’ye ait Murabba besteyi Yâkub Baba adı verilen kişiden dinleyerek notaya aldığını kaydetmiştir. Eserin güftesi şöyledir:

*“Hastayem gamdan helak oldum bulunmaz çareler
Bâri gelsün hâtırum sorsun benümgamhâreler
Ağız açsun sine-i süzânım üzre şevkden
Gül gibi ey lâle-ruh bu dağ-ı âteşpâreler”*⁸

Pek çok besteciyi ve eserlerini tanıttığı yazılarından biri de üzerinde önemle durduğu Hüseyin Saadettin Arel hakkındadır. 24. ölüm yıldönümünde TRT’de yapmış olduğu “Ses ve Saz Dünyamızdan” programını Arel’e ayırmıştır. Yaşam öyküsü, kendisini yakından tanımış Türk ve batılı bilginlerden banda alınmış sesler, eserlerinden; durak, saz semâî ve şarkılarının da seslendirildiği programda, jenerik müziği olarak Arel’in “Fânî Hayat” isimli bestesini kullanmış ve bu eserle ilgili bir notu dinleyenleriyle paylaşmıştır. Daha sonra bu bilgiyi, Mûsikî Mecmuası’ndaki yazısına da şu şekilde eklemiştir: “*Fânî Hayat, ilk adı ‘Fenâyi Hayat’ olan bu eser, Dardağanzâde Mehmet Emin Efendi’nin ölümü üzerine oğlu Hüseyin Saadeddin tarafından 1925 yılı Mart ayında İzmir’de bestelenmiştir.*”⁹

⁷ Ali Rıza Avni Tınaz, “Gizli Kalmış Kıymetler”, Mûsikî Mecmuası, S. 182-183, Nisan-Mayıs 1963, s. 38-39.

⁸ Ali Rıza Avni Tınaz, “Gizli Kalmış Kıymetler”, Mûsikî Mecmuası, S. 182-183, Nisan-Mayıs 1963, s. 39.

⁹ Ali Rıza Avni Tınaz, “Arel 24. Ölüm Yıldönümünde TRT’de Anıldı”, Mûsikî Mecmuası, S. 355, Mayıs 1979, s. 4.

Tınaz, dergi yazılarında, kitapların tanıtımına da önem vermiştir. Kendi ifadesi ile pek çok mûsîkîşinas tarafından bilinmeyen kitapları, yazılarında tanıtarak, bu kitapların önemini vurgulamıştır. Bunlardan biri; “Bu Bir Başka Âlem” başlıklı yazısında tanıttığı bir kitaptır. Yazısında verdiği bilgilere göre kitabın adı; “Vâridât-ı Süleyman”dır. Başlığının altında, “Çedikçi Süleyman Çelebi Ruhundan İlhamlar” yazmaktadır. Kitabın yazarı Enis Behiç Koryürek’tir. Şair Koryürek, tasavvufi deyimlerin üslûbu ile ana konuyu Süleyman Çelebi üzerine kurmuştur. Tınaz, eserin 17. sayfasında bestesi Suphi Ziya Özbekkan’a ait Râst makamında bir “Gülbank” notası ve Gülbank’ı besteleyen Suphi Ziya Özbekkan’a Süleyman Çelebi’nin o anda söylediği bir “Rubâî” olduğundan söz etmiş ve nota ile Rubâî’yi yazısına eklemiştir. Aynı kitabın 50. sayfasında bulunan bir şiirin de Tanbûri Refik Fersan tarafından Mâhûr/Sofyan ilahi olarak bestelendiğini belirtmiştir. Bu eserin notasının da musiki mecmuasının 392. sayınının 30. sayfasında yayınlandığını vurgulamıştır.¹⁰

Sadece Türk sanat müziği değil, Türk halk müziği ve hatta batı müziği alanına da ilgi duyan Tınaz, Türk halk müziği ve batı müziği bestecileri, çalgıları ve eserleri ile ilgili araştırmalar yapmış ve bu konuda da yazılar yazmıştır.

Tınaz’ın dindışı müziğin yanı sıra dini müziğe de büyük önem verdiği, gerek yazıları gerekse radyo programlarında dikkat çeken bir diğer husustur. Dini müzik türlerini açıklayan ve örnekleyen bilimsel yazılar yazmıştır. Bestecilikte en önemli unsurlardan birinin tür bilgisi olduğunu savunan Tınaz, özellikle “Mevlevî Âyîni” türünde açıklayıcı yazılar yazmıştır. Bilindiği gibi “Mevlevî Âyîni”, dini Türk müziği türleri arasında en detaylı yapıya sahip türlerdendir. Tınaz’ın, bu türü incelemesinin yanı sıra, Mevlevîlik üzerinde de önemle durduğu, Mûsîkî Mecmuası’nda yayınlanan “*Mevlevî Semâ ve Âyînlerinin Tarihi Menşe’i*” adlı yazısından da görülmektedir. Mûsîkî Mecmuası’nın Aralık 1960’da yayınlanan 154. sayısındaki yazısında müzik tarihçilerinin görüşlerine dayanarak, bu sanat ile dinin birlikte vücut bulduğunu belirtmiştir. İlk din adamlarının ibadet sırasında ses ve buna uygun raks gibi etkilerin gücünden faydalandığını ve bu suretle dini heyecan için müziğin vasıta olarak kullanıldığını savunmuştur. Orta Asya’yı dolaşan Avrupalı seyyahların eserlerinde görülen resimlerde, Asya’daki Türk kabileleri arasında “Mevlevî Raksı”nın aynısı denilecek şekilde dini içerikli raksların yapılmış olduğunun görüldüğünü belirtmiştir. Mevlana’nın da Orta Asya’nın Belh şehrinde doğmuş ve Konya’ya gelmiş bir Türk genci olduğunu düşündüğünde, zaman zaman

¹⁰ Ali Rıza Avni Tınaz, “Bu Bir Başka Âlem”, Mûsîkî Mecmuası, S. 410, Eylül 1985, s. 8-10.

manevi zevk ile coştuğu, tasavvuf düşüncesi ve aşkı ile Türklerin ana yurdunda bu coşku ile raksetmiş olmasının doğal olduğunu vurgulamıştır. Sözlerini de destekler nitelikte Mevlânâ'nın şu beyitini de yazısına eklemiştir:

*Danîsimâ'çi büved, bihod şüden zi hestî
Ender fena'yi mutlak zevk-i beka çeşiden*

(Semâ nedir bilir misin? Varlıktan sıyrılıp kendinden geçerek, mutlak fena içinde bekâ tadı almaktır.)

Tınaz, Mevlânâ'nın bu ifadesiyle, semâ'nın Anadolu'ya getirilmesinde bizzat kendisinin büyük rolü olduğunu vurguladığına dikkat çekmiştir.

Mevlânâ'dan önceki zamanlarda semâ'nın nasıl bir anlam taşıdığına da yazısında değinmiştir. Semâ, İslamiyet'te bir rivayete göre Hazreti Peygamber tarafından bile icra edilmiştir. Bu bilgiyi Abdülkadir Merâği'nin (1365-1434) “Mâkâsîd-ül Elhân” isimli eserinde bulunan bir hikayeden edindiğini bildirmiştir. İslam mutasavvurlarının eserleri içerisinde de Semâ bahsine değinildiğini belirtmiştir. İlk olarak, Hicrî 378'de vefat eden Ebu Nasrusserracı Tûsî'nin “Kitâb-ul Luma” isimli eseri ve ardından 9 ayrı eserin adını tarihleriyle vermiştir.

Üzerinde önemle durduğu husus; Mevlevîlerden önce hiçbir tarikatta Semâ'nın, bir tarikat âyini mahiyetinde olmadığıdır. Mevlevîlerde Semâ'nın ilk olarak bir tarikatın âyini olması kuralını kimin koyduğunu araştırmış ve yazısında konuyu şu şekilde açıklamıştır: “*Molla Câmi'nin Nefatülünsi Şârânî'nin Tabakâtı Sofiye, Menâvî'nin Elkevâkibüddüriyye gibi eserlerini etraflıca tetkik eden âlimlerimiz Semâ'nın, bir tarikat seyrüsüluk denilen esas ve erkânı arasına ilk defa Adabul Mürîdin isimli eserin yazarı Necmüddîni Kübrâ (Hicrî 618) tarafından sokulduğunu bildirmektedirler.*”¹¹

Tınaz'ın, hayat ve müzik ilişkisi üzerine görüşlerini de kaleme aldığı görülmektedir. Bu konuda gerek gazetede, gerekse dergilerde yazdığı yazılarda yazı başlıkları, daha içeriği okumadan neredeyse fikirlerini açıklar niteliktedir. “Ana Karnında Müzik”, “Yalnız Spor mu?”, “İçki ve Mûsikî”, “Bu Bir Başka Âlem”, “Gençlik ve Müzik”, “Hayat ve Sanat” bunlardan bazılarıdır.

¹¹ Ali Rıza Avni Tınaz, “Mevlevî Semâ ve Âyinlerinin Tarihi Menşe'i”, Mûsikî Mecmuası, S. 154, Aralık 1960, s. 693,702.

Besteleri

Tınaz'ın 1947 yılından itibaren bestekârlığa merak sardığı, dergi yazılarından anlaşılmalıdır. Mütevâzi kişiliği ile tanınan Tınaz, bestelerinin sayısı hakkında net bilgi vermekten kaçınmıştır. TRT kurumunun yapmış olduğu bir radyo programına konuk olan Tınaz, besteciliğe 1947-1948 yıllarında, ilk olarak dini çalışma olan “*Derdi Bülbül Biçâre Gönlü*” isimli bir ilâhi ile hocaları Hayri Yenigün ve Fehmi Tokay'ın teşvikleriyle başladığını belirtmiştir. Ses kayıtlarına ulaştığımız bu programda bestelerinin sayısı sorulduğunda, 100 dolayında bestesi olduğunu ancak bestecilik yönünün bir amatör bestecilik çerçevesi dışına çıkmış sayılamayacağını kendi ifadeleriyle belirtmiştir. Yılmaz Öztuna, Tınaz'ın 111 eser bestelediğini bildirmektedir. Bu sayı Nazmi Özalp'e göre 120, Ahmet Say'a göre ise 120'nin üzerindedir. Ümit Yazıcı Tınaz'dan tüm eserlerinin notalarını rica ettiğinde, 7 saz eseri, 8 şarkı notası vererek eserlerinin bunlardan ibaret olduğunu söylediğini ifade etmektedir.

Tınaz, dindışı türlere verdiği önem kadar dini türlere de büyük önem vermiştir. Dini türlerden “âyîn-i şerîf”, “durak”, “münâcât”, “tevşih” ve “ilâhî”, dindışı türlerden ise “peşrev”, “kâr”, “I. beste”, “II. beste”, “ağır semâî”, “yürük semâî”, “saz semâî” ve “şarkı” bestelemiştir.¹²

Tınaz'ın Ümit Yazıcı'ya notalarını verdiği eserlerin listesi aşağıdaki gibidir:

Sözlü Eserleri

“Cânan Okuyor Aşkın İlâhi Sesidir Bu”, Makam: Acemaşîrân, Usûl: Sengin Semâî, Tür: Şarkı, Güfte: Kendisi.

“Düşüm Bir Yol Sevdasına”, Makam: Acemaşîrân, Usûl: Aksak, Tür: Şarkı, Güfte: Bedri Noyan.

“Sen Gülersin Gül Gibi”, Makam: Evç, Usûl: Devr-i Hindî, Tür: Şarkı, Güfte: Nedim.

“Kalbinde Bu Aşk Ateşi”, Makam: Nihâvend, Usûl: Sengin Semâî, Tür: Şarkı, Güfte: Kendisi.

“Sensiz Geçen Anlar Bize Zindân Gibi Cânâ”, Makam: Nihâvend, Usûl: Aksak, Tür: Şarkı, Güfte: Bedri Noyan.

¹²Yılmaz Öztuna, Büyük Türk Müsîkîsi Ansiklopedisi, C. 2, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1990, s. 393.

“Her Secdede Rûhum Gidiyor Senle İlâhım”, Makam: Râst, Usûl: Sofyan, Tür: Şarkı, Güfte: Bedri Noyan.

“Mecnuna Demem Sen Niye Leylâ’ya Vuruldu”, Makam: Râst, Usûl: Aksak, Tür: Şarkı, Güfte: Kendisi.

“Açmıştı Alevler Gibi Çehrendeki Güller”, Makam: Sûzidîl, Usûl: Türk Aksağı, Tür: Şarkı, Güfte: Osman Ebinç.

Saz Eserleri

Eser Adı: “Segâh Peşrev”, Makam: Segâh, Usûl: Düyek.

Eser Adı: “Ayfernümâ Saz Semâî”, Makam: Evç, Usûl: Aksak Semâî.

Eser Adı: “Bir İlkbahar Sabahı”, Makam: Sultaniyegâh, Usûl: Sofyan.

Eser Adı: “Kürdîlihiczakâr Saz Semâî”, Makam: Kürdîlihiczakâr, Usûl: Aksak Semâî.

Eser Adı: “Mâhûr Saz Semâî”, Makam: Mâhûr, Usûl: Aksak Semâî.

Eser Adı: “Neveser Saz Semâî”, Makam: Neveser, Usûl: Aksak Semâî.

Eser Adı: “Sûzidîl Saz Semâî”, Makam: Sûzidîl, Usûl: Aksak Semâî.

Edebiyata meraklı olduğunu bildiğimiz besteci, yukarıda verdiğimiz listede de görüleceği gibi, eserlerinin çoğunun güftesini kendisi yazmıştır. Bazı güfteler ise Nedim, Bedri Noyan ve Osman Ebinç’e aittir. Tamamının notalarına ulaşamadığımız ancak varlığı çeşitli kaynaklarda bildirilen eserler genel olarak şu makamlardadır: Acem Aşiran, Acem Kürdî, Beyati Araban, Bestenigâr, Büselik, Çargâh, Dilkeşîde, Dilkeşhaverân, Dügâh, Evcârâ, Evç, Ferahfezâ, Gülizâr, Hicâz, Hicâz Büselik, Hisâr Büselik, Hüseyinî, Kürdîli hicazkâr, Mâhûr, Muhayyer, Muhayyer Kürdî, Nevâ, Nihâvend, Neveser, Nühüft, Râst, Sabâ, Sûzidîl, Sûzinâk, Uşşak ve Yegâh.¹³

Arşivciliği

Tınaz’ın makalemizin bu bölümüne kadar söz ettiğimiz tüm özelliklerinin aslında temelini oluşturan arşivcilik özelliğidir. Kendi ifadelerinde de en önemli özelliğinin arşivcilik olduğunu vurgulamıştır. Çok yakın arkadaşı olan Nezihî Tañolpan ile 1996 yılında yapılan bir röportajda; 1941 yılından beri topladığı arşivinde Türkiye’deki bestecilerin farklı dönemlerine ait 4000’den fazla fotoğraf, 8000 taş plak ve 1400 makara bant,

¹³A.g.e. s. 393; Mustafa Rona, 50 Yıllık Türk Müsîkîsi Bestecileri ve Besteleri Güfteleri İle, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1960, s.423-426.

Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin sedef kakmalı defî ve 1902-1911 yılları arasında Tanbûri Cemil Bey'in yaptığı 76 plağın yer aldığı belirtilmiştir.¹⁴

Daha önce besteciliğinden söz ettiğimiz bölümde, TRT kurumu tarafından yapılan canlı bir radyo programındaki ifadelerini aktarmıştık. Aynı programda arşivciliği sorulduğunda, bu konu ile bestecilikten daha fazla ilgilendiğini belirtmiştir. Arşivcilik merakının önce ses kaydı ve plak toplama ile başladığını, daha sonra ise nota, kitap, makale ve fotoğraf ile devam ettiğini vurgulamıştır. Özellikle belirttiği bir husus; ilk bulduğu plağın, 1898 yılında Lateral olarak doldurulan bir plak olduğunu belirtmiştir. Bu plağın Türkiye'de Türk mûsikîsi konusunda doldurulan ilk plak olduğunu ve Hafız Osman Efendi'nin bir Segâh gazelini ihtiva ettiğini ifade etmiştir.

Tınaz'ın, zengin arşivini öğrencileri ve ilgilisiyle paylaşmaktan büyük haz duyduğunu öğrencisi olarak bizzat bilmekteyiz. Eserlerin günümüze ulaşmasında büyük önem taşıyan arşiv, ses kayıtlarının, üslûp ve icra teknikleri konusunda çalışmalarımıza ışık tuttuğu yadsınamayacak bir gerçektir. Klasik icraya önem veren Tınaz, yazılarında bunu açıkça belirtmiştir. Türk mûsikîsinin önemli unsurlarından olan klasik icra üslûbunun benimsenmesini yazılarında defalarca savunmuştur. Arşivini kullandığı radyo programlarında bu üslûbun yeni nesillere aktarılması için hayatta olan besteci ve icracıların da desteğini almıştır. Bu programlarda, gerek sohbetleri gerekse canlı icra ile, kaynak teşkil edecek önemli veriler bırakmıştır.

Ali Rıza Avni Tınaz konuk olarak davet edildiği konserlerde sahneye davet edildiğinde hem konser veren topluluğa hem izleyicilere Türk müziğinde icranın önemini anlatarak kulaklarda kalacak bilgileri bir nebze olsun sıcağı sıcağına aktarma fırsatını değerlendirmiştir. Bu davranışından da anlaşıldığı üzere hocanın, kendisini bir nefer gibi mûsikîye adadığını her davranışında görmekteyiz. Radyo yayıncılığı, yazarlığı, besteciliği, hocalığı ve bunların hepsine kaynak oluşturan arşivcilik özelliği ile Tınaz, 55 yaşına geldiğinde kendisi ile yapılan bir röportajda, emekliye ayrıldığını ancak musikiden emekli olmadığını, hayatının sonuna kadar musikiye hizmet edeceğini belirtmiştir. Hayatının son günlerinde dahi, hasta yatağında bir Ebced nota yazısını günümüz nota yazısına çeviri çalışması yaptığı bizzat şahit olduğumuz bir olaydır. Türk müziği kuram bilgisi, müzik tarihi, tür bilgisi hakkında pek çok veri sunan Tınaz, hiçbir zaman besteciliğini ön plana çıkarmamıştır. Bestelerinin sayıları hakkındaki farklı görüşleri daha önce belirttiğimiz üzere, kendisi de ifadelerinde kesin bir yargıda

¹⁴ Işın Başoğlu, Ali Rıza Avni, Ege Üniversitesi D.T.M. Konservatuvarı Basılmamış Lisans Tezi, İzmir, 1996, s. 5.

bulunmamıştır. Bestecilik özelliğinin farklı bir yaratılış özeliği olduğunu savunarak, özveriyle yaptığı bazı çalışmaları beste olarak dahi sunmadığı ona yakın kişilerin ifadeleridir. Tamamının notaları şu an elimizde bulunmayan ancak Yılmaz Öztuna ve Mustafa Rona'nın kitaplarında verdiği eserlere göre, tespitimiz Tınaz'ın 31 farklı makamda eser bestelediğidir. Saz eserlerinde dikkati çeken bir husus, elimizde bulunan notalarında da gördüğümüz gibi eserlerine isim vermesidir. Örneğin; Sultaniyegâh makamındaki saz eserine “Bir İlkbahar Sabahı” adını vermiştir. Bir başka örnek ise, Evç makamında bestelediği saz semâidir. Bu esere “Ayfernümâ” adını vermiş olması ilk bakışta hocanın farklı bir makam oluşturmuş olabileceği düşüncesini uyandırmaktadır. Ancak gerçekleştirdiğimiz seslendirme ve kızı ile yaptığımız görüşme sonucu eserin, hocanın eşi Ayfer Hanım'a ithafen yaptığı Evç makamında bir beste olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç

Ali Rıza Avni Tınaz'ı konu olarak seçmemizin sebeplerini ortaya koyduğumuz bu makalede, başarının temel gereklerinin neler olduğuna da işaret ettiğimiz görüşüdeyiz. Tınaz örneğinde; başarının beraberinde getirdiği büyük kitlelere ulaşma imkânı, Türk müziğinin değerlerinin unutulmadan ve bozulmadan günümüze gelmesine büyük bir katkı sunmuştur. Bu başarıda, Tınaz'ın arşivcilik özelliğinin önemli bir payı olduğu unutulmamalıdır. Arşiv merakı ve radyo programcılığı sayesinde, şahsen dönemin önemli besteci ve icracıları ile tanışmış olması, onun aydın kimliğini zenginleştirmiştir. Tınaz bu hazineyi, gazete, dergi yazıları ve yine radyo programları aracılığıyla geniş kitlelerle paylaşmıştır. Paylaştığı bilgiler ve en önemlisi kişisel hatıralar eserlerin dinleyici nezdinde daha da anlam kazanmasına sebep olmuştur.

Ali Rıza Avni Tınaz'ın tüm çalışmalarıyla Türk müziğinin unutulmadan günümüze gelmesine verdiği emeği ele aldığımız bu makalenin, Tınaz'ın çalışmalarına bundan sonraki araştırmalarda yapılacak başvuruları kolaylaştıracağı kanaatindeyiz.

EKLER

Gazete Yazıları

Tarihi Tespit Edilenler:

5 Mart 1964; “Mûsıkîmizde Basit Makamlar: Çargâh”, “Muzaffer İlkar”, “Haftanın Solisti Nesrin Sipahi ile Mûsıkî Üzerine Söyleşi”

2 Nisan 1964; “Kemani Sâdi Işılay”, “Mûsıkîmizde Basit Makamlar: Râst”

9 Nisan 1964; “Tanbûrî Selahattin Pınar”, “Mûsıkîmizde Basit Makamlar: Uşşak”, “Mûsıkî Tarihimizden Sayfalar”, “Münir Nurettin Selçuk Konserleri”, “Haftanın Solisti Mediha Demirkıran ile Mûsıkî Üzerine Söyleşi”

30 Nisan 1964; “Sad-Hezâr Âh”, “Türk Müziği Bibliyografyası”, “Dünden Bugüne İtrî”, “Neveser Kökdeş”, “Haftanın Solisti Sevim Tanürek ile Mûsıkî Üzerine Söyleşi”

1 Mayıs 1964; “Ölümünün Yıldönümünde Hüseyin Saadettin Arel”, “Dünden Bugüne Dede Efendi”, “Sazlarımız; Ud”

20 Mayıs 1964; “Musa Süreyya Bey”, “Dede Efendi”, “Mûsıkîmizde Basit Makamlar: Sûznâk”, “Haftanın Solisti Sabite Tur Gülerman ile Mûsıkî Üzerine Söyleşi”

11 Haziran 1964; “Rahmi Bey”, “Hacı Sâdullah Ağa”, “Mûsıkîmizde Bir Beste Formu; Şarkı II”

18 Haziran 1964; “Hafız Post”, “Tanburî Akın Özkan”, “Mûsıkîmizde Bir Beste Formu; Şarkı III”

25 Haziran 1964; “Lemi Atlı”, “Mûsıkîmizde Bir Beste Formu; Şarkı”

9 Temmuz 1964; “ÂrifSâmi Toker”, “Türklerde Mûsıkî I”, “Kâr ve Kâr-ı Nâtik”

10 Eylül 1964; “Cevdet Çağla”,

24 Eylül 1964; “Kanûnî Zeki Arif Ataergin”, “Nüans ve Fon”

3 Aralık 1964; “Lâika Karabey”, “Nuri Halil Poyraz”, “Prozodi”

24 Aralık 1964; “Muallim İsmail Hakkı Bey”, “Türk ve Batı Müziği Sesleri Arasındaki Farklar”, “Hekimbaşı Abdülaziz Efendi ve Bir Müzik Doktorumuz” “Mûsıkîmizde İlk Koro Şefi Kimdir?”

17 Aralık 1964; “Suphi Ziya Özbekkan”, “Basit Makamlarımız ve Donanım İşaretleri”,

- 7 Ocak 1965; “Osman Nihat Akın”
- 14 Ocak 1965; “Piyanist Muhlis Sabahattin Ezgi”, “Dini Mûsikî Eserleri: Na’at-ı Şerif, Mirâciye, Tekbîr, Tevşih.”
- 21 Ocak 1965; “Dini Mûsikî: Salât, Salât-ı Ümmiye, Tesbih, Temcid-Münacaat, Mahfel Sürmesi”, “Leyla Saz”
- 28 Ocak 1965; “Medenî Aziz Efendi”, “Dini Mûsikî Eserleri: Mevlid, Muhammediye, Ezan, İlâhî”,
- 11 Şubat 1965;“Neyzen Süleyman Erguner”, Mûsikî Kelimesine Dair...”
- 18 Şubat 1965; “Neyzen Erdoğan Köroğlu”
- 11 Mart 1965;“Piyanist Kaptanzâde Ali Rıza Bey”, “Klasik Eser”, “Notalar ve Harfler”, “Batıda ve Bizde İlk Nota Basımı”
- 25 Mart 1965;“Hz. Âdem ve Mûsikî”, “Ud Nasıl İcâd Edildi?”, “Teoman Önalı”
- 10 Haziran 1965; “Alla-Turka”, “İlk Kadın Sanatkârlar: M. Nebahat Hanım”, “İlk Kemanî Kimdir?”
- 17 Haziran 1965; “Mesut Cemil Tel”, “Hac ve Tanbur”
- 17 Mart 1969; “Türk Müziği Radyo Köşesi”, “Şair Fuat Edip Baksı ile Türk Mûsikîsi Üzerine Sohbet”
- 21 Ekim 1969; “Milletvekilleri ve Mûsikî”
- 28 Ekim 1969;“Behçet Kemal Çağlar: Ben Bu Toprağın Sesini Seviyorum”
- 11 Kasım 1969;“Atatürk ve Mûsikî”
- 18 Kasım 1969; “Tarihe Karışan Dini Besteler: Münacaat, Mahfel Sürmesi, Dua”, “Atatürk ve Mûsikî”
- 2 Aralık 1969; “Mevlîd-i Şerîf’in Bestecisi Kimdir?”, “Mehmet Oruç’a Göre: İslâmiyet Mûsikîyi Mihrâba Götürmüştür.”
- 9 Aralık 1969; “Eski Ramazan’da Mûsikî”
- 16 Aralık 1969; “Lemi Atlı”
- 23 Aralık 1969; “Keman Virtüözü Halil Darvaş”, “Bozuk Düzen”
- 7 Ocak 1970; “Mehmet Akif ve İstiklâl Marşı”
- 20 Ocak 1970;“Türk Müziğinde Ses Sistemi”, “Kerim İleri”

27 Ocak 1970; “Neyzen Tevfik Kolaylı”

4 Şubat 1970; “Ölümünün Yıldönümünde Selahattin Pınar”, “Curcuna Nedir?”

10 Şubat 1970; “Neyzen Şevki Sevgin”

27 Şubat 1970; “80 Yıl Önce Fasl-ı Atik ve Fasl-ı Cedid”

17 Mart 1970; “CinuçenTanrıkorur”

24 Mart 1970; “Mehmet Rauf Yekta”

Tarihi Tespit Edilemeyenler:

“Mevlevi Mûsikîsi ve Semâ-Âyini”

“Mûsikîmizde Basit Makamlar: Pûselik”, “Notanın İlk Şekilleri Nasıldı?”, “Ses San’atkârı Mefharet Yıldırım”

“Üstad Münir Nureddin Selçuk”, “Makamlar”

“Kemânî Reşat Aysu”, “Ney Çeşitleri”

“İlk Kadınlar Korosu”, “İlk Kadın Sanatkârlar: Madam Eftalya”, “İshak Varan (İzakVaron)”

“Doktor Alâeddin Yavaşca”, “Ney Çeşitleri”

“Edvâr-ı Mûsikî Ne Demektir?”, “Piyasa Mûsikîsi”, “Tanbûrî Şadiye Barış”

“Mildanzâde Niyazi Ayomak”, “Ambitus Cetveli”

“Türk Mûsikîsinde Kullanılan Sesler”, “Ekrem Güyer”,

“Gençlik ve Müzik”, “Türklerde Askeri Mûsikî”, “Cüneyt Orhon”

“Ermeni Yahudi Mûsikîciler”, “1234 Yıl Önce”,

“Mûsikînin Menşesine Dair Teoriler”, “Hacı Sâdullah Ağa”,

“Violonselist Tarık Kip”, “Mûsikîmizde Bir Beste Formu; Şarkı I”

“Darbuka”

“Hayat ve Sanat”

“Mûsikîmizde Basit Makamlar: Hüseyinî”, “İtrî”, “İsmail Baha Süreksan”

“Bizde Bestekârlık”, “Mûsikîmizde Saz Eseri Formu; Saz Semâî”

“Violonselist Vecdi Seyhun”

“Udi-Violonselist Şerif Muhiddin Targan”, “Mûsıkîmizde Arap Müziği Tesirleri I”, “Mûsıkî Nazariyatı”

Mûsıkîmizde Bir Form; Beste”, “Hâfız Sadettin Kaynak”

Mûsıkî Mecmuası Yazıları

Mayıs 1960; Sayı: 147 “Ölümünün Yıldönümü Münasebetiyle (6.5.1955) Hüseyin Saadettin Arel”

Ağustos 1960; Sayı: 150 “İçki ve Mûsıkî”

Aralık 1960; Sayı: 154 “Mevlevî Semâ ve Âyînlerinin Tarihi Menşei”

Nisan 1961; Sayı: 158 “Türk Mûsıkîsinin Eski ve Milli Sazı Kopuz Hakkında Bir Etüd”

Temmuz 1961; Sayı: 161 “Türk Mûsıkîsinin Eski ve Milli Sazı Kopuz Hakkında Bir Etüd2”

Eylül 1961; Sayı: 163 “Türk Mûsıkîsinin Eski ve Milli Sazı Kopuz Hakkında Bir Etüd3”

Haziran 1962; Sayı: 172 “Ölümünün Yıldönümü Münasebetiyle (6.5.1955) Hüseyin Saadettin Arel”, “Kadirşinaslık Örneği”

Kasım- Aralık 1962; Sayı: 177 “Muzaffer Sarısözen’i Kaybettik”

Nisan-Mayıs 1963; Sayı: 182-183 “Gizli Kalmış Kıymetler: Şeyh Mehmet Nurettin Efendi, Şeyh Cemâl Efendi, Kemalzâde Ali Efendi, Üdi Şekib Bey, Dr. Şükrü Şenozan, İzzettin Hümâi Elçioğlu

Haziran 1963; Sayı: 184 “Ölümünün 8. Yıldönümü Münasebetiyle (6.5.1955) Hüseyin Saadettin Arel” ve “Geçmişte Mayıs” adı ile Bazı Türk ve Yabancı Bestecilerin Mayıs Ayına Denk Gelen Doğum ve Ölüm Tarihleri”, “Mûsıkîmiz Problemleri”

Şubat 1964; Sayı: 192 “Mûsıkînin Menşei Hakkında Teoriler”

Ocak 1978; Sayı: 339 “Bir Üstaz-ı Fenni Mûsıkî” (Eski Yazılı Gazetelerden Mûsıkî Yazıları)

Mayıs 1979; Sayı: 355 “Arel 24. Ölüm Yıldönümünde TRT’de Anıldı (Ses ve Saz Dünyamızdan Programından)

Eylül 1985; Sayı: 410 “Bu Bir Başka Âlem” (Vâridât-ı Süleyman Hakkında)

Mûsikî ve Nota Dergisi Yazıları

Kasım 1969; Sayı: 1 “Ezân-ı Muhammedi”

Aralık 1969; Sayı: 2 “Tekbir”, “Mûsikîde Nota Yazısını İlk Defa Kullanan Türklerdir”

Ocak 1970; Sayı: 3 “Makamlar ve Beste Sayıları”, “Ayılara Dans Müziği”, “Basit Makamlar”, “Bizde İlk Kemancı”, Bir İmza”, “Hacı Arif Bey Müebbet Hapse Mahkûm Olmuştu”, “Prozodi”

Ocak 1971; Sayı: 15 “Bana Hiç Yakışmıyor Böyle İntizar Şimdi”(Rakım Elkutlu), “Öldükten Sonra” (Ali Ufki, Hâzâ Mecmuâ-i Sâz-ü Söz), “Yalnız Spor mu?”, “Dede Efendi ve Kurban Bayramı”

Şubat 1971; Sayı: 16 “Ali Rıza Avni Selâhaddin Pınar İçin Yazıyor”, “Hafız Saadettin Kaynak”

Nisan 1971; Sayı: 18 “Türk Mûsikîsi Konusunda Neler Yazılmış... Neler Söylenmiş... Bundan Sonra Neler Yazılıp Söylenecek?”

Ağustos 1971; Sayı: 22 “Çölden Yükselen Bir Ses”, “Plak Enflasyonu”

Ağustos 1972; Sayı: 34 “Topkapı Sarayındaki Eski Çalgılar”

Eylül 1972; Sayı: 35 “Mahmut Ragıp Gazimihal, Bir Vasiyetname”, “Makber ve Bestecisi”

Ocak 1983; Sayı: 1 “Gözleri Görmüyor Ama” (Musullu Hafız Osman Efendi Hakkında Bir Not), “Ödenemeyen Borç” (Abdülânîsır ve Ahmet Yatman İle İlgili Bir Anı), “Ölüm Şarkısı” (III. Murat İle İlgili Bir Anı), “Ser Verip Sır Vermeyen Neyzen Server Dede” (Neyzen Server Dede Diye Anılan Neyzen Ahmetullah Dede), “Sütlü Kaymaklı Bir Şarkı” (Bestesi Şevki Bey’e ait bir eserin bulunduğu risâleler ve güftesi), “Davulun Sesi Uzaktan Hoş Gelir” (Sözün kaynağı), “Kartal Tüyü (Kartal tüyünün mûsikîmizdeki yeri), “Oyun ve Çifte Telli” (Terimlerinin kökeni)

Şubat 1983; Sayı: 2 “Arabesk Üzerine Bir Tenkid”

Eylül 1983; Sayı: 9 “Ses ve Saz Dünyamızdan (Ahmed Rasim ve TBMM)”

Ekim 1983; Sayı: 10 “Ses ve Saz Dünyamızdan (Makber ve Bestecisi)”

Kasım 1983; Sayı: 11 “Ses ve Saz Dünyamızdan (Zeki Müren)”

Aralık 1984; Sayı: 24 “40. Yıl (Avni Anıl)”

Mızrap Dergisi Yazıları

Aralık 1985; Sayı: 39 “Ölümsüz Anılar”

Ekim 1986; Sayı: 49 “Türk Mûsikîsi Bibliyografyası Üzerine Acı Bir Gerçek”

Ağustos 1986; Sayı: 47 “Bir Besteci Zaharya (Mir Cemil)

Şubat 1986; Sayı: 41 “Ana Karnında Müzik”

Ocak 1986; Sayı:40 “Bana Hiç Yakışmıyor Böyle İntizar Şimdi”

Ege Üniversitesi Devlet Türk Mûsikîsi Konservatuvarı Dergisi Yazıları

Ocak 1992; Sayı:2 Münir Nurettin Selçuk’la Söyleşi”

Şubat 1992; Sayı:3 “Yesâri Âsım Arsoy’la Bestecilik Konusunda Söyleşi”, “Yesâri Âsım Arsoy”

Nisan 1992; Sayı:4 “Suphi Ziya Özbekkan’la Söyleşi”

KAYNAKÇA

- Anıl, A. (1971). “Türk Mûsikîsi Konusunda Neler Yazılmış, Neler Söylenmiş, Bundan Sonra Neler Yazılıp Söylenecek”, Mûsikî ve Nota Dergisi, Nisan, Yıl: 2, S. 18, C. 2, ss.4-6.
- Başoğlu, I. (1996). Ali Rıza Avni, Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı, Temel Bilimler Bölümü, Basılmamış Lisans Tezi, İzmir.
- Doğrusöz, N. (2006). “*Ses ve Saz Dünyamızdan: Ali Rıza Avni*”, Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, Mart, S. 231, ss.51-53.
- Özalp, N. (2000). Türk Mûsikîsi Tarihi, C. 2, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s. 31-32.
- Öztuna, Y. (1990). Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi, C. 2, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- Rona, M. (1960). 50 Yıllık Türk Mûsikîsi Bestekarları ve Besteleri Güfteleri İle, Türkiye Yayınevi, İstanbul, ss.423-426.
- Sabırlı, G. (1985). “*Ses ve Saz Dünyasından: Ali Rıza Avni*”, Mızrap Dergisi, Mart, Yıl: 3, S. 30, s. 15.
- Say, A. (1985). Müzik Ansiklopedisi, C. 1, Sanem Matbaası, Ankara, s. 121.
- Tınaz, A.R.A. (1960). Ali Rıza Avni; “Gizli Kalmış Kıymetler”, Mûsikî Mecmuası, Nisan-Mayıs, S. 182-183, s. 38, 39, 50.
- Tınaz, A.R.A. (1979). “Arel 24. Ölüm Yıldönümünde TRT’de Anıldı”, Mûsikî Mecmuası, Mayıs, S. 355, s. 4.
- Tınaz, A.R.A. (1983). “Makber ve Bestecisi”, Mûsikî ve Nota Dergisi, Ekim, S. 10, s. 14.
- Tınaz, A.R.A. (1960). “Mevlevî Semâ ve Âyînlerinin Tarihi Menşeyi”, Mûsikî Mecmuası, Aralık, S. 154, ss. 693,702.
- Tınaz, A.R.A. (1992). “Suphi Ziya Özbekkan’la Söyleşi”, Ege Üniversitesi D.T.M.K. Dergisi, Nisan, S. 4, ss. 69-72.
- Tınaz, A.R.A. (1986). “Türk Musikisi Bibliyografyası Üzerine Acı Bir Gerçek”, Mızrap Dergisi, Ekim, S. 49, s. 8, 9.
- Tınaz, A.R.A. (1985). “Vâridât-ı Süleyman Hakkında”, Mûsikî Mecmuası, Eylül, S. 410, s. 8.